

APC

Asylum Protection Center

AZIL U SRBIJI

GODIŠNJI IZVEŠTAJ
APC/CZA O RADU U AZILU U
SRBIJI U 2012. GODINI

CENTAR ZA ZAŠTITU I POMOĆ TRAŽIOCIMA
AZILA/ASYLUM PROTECTION CENTER
APC/CZA

Azil u Srbiji

(Godišnji izveštaj APC/CZA o stanju u oblasti azila i radu APC/CZA u Srbiji u 2012. godini)

Pravni i sistemski pregled

Sistem azila u Srbiji je relativno nov sistem, ustanovljen 01. aprila 2008. godine. Tada je prvi i do sada jedini srpski Zakon o azilu (usvojen u Skupštini 24. oktobra 2007. godine) počeo da se primenjuje. Pre 01. aprila 2008. godine UNHCR (Visoki Komesarijat Ujedinjenih Nacija za izbeglice) je sprovodio sopstvenu azilnu proceduru u dve instance dok je Srbija tolerisala boravak tražilaca azila na sopstvenoj teritoriji sve vreme trajanja UNHCR-ove procedure do UNHCR-ove konačne negativne odluke u drugom stepenu ili do preseljenja ukoliko je odluka bila pozitivna. Lice koje je tražilo azil nije moglo da ostane u Srbiji čak ni u koliko je dobilo azil od strane UNHCR-a, već je UNHCR morao da istom licu obezbedi zemlju destinacije i lice preseli u tu zemlju. Takvo stanje stvari je nasleđeno iz prethodnih država na području Srbije još od Savezne Federativne Republike Jugoslavije (SFRJ) i dolaska UNHCR-a u SFRJ 1976. godine, a zasnivalo se na džentlmenskom sporazumu koji je zaključen 1969. godine između UNHCR-a i tadašnje SFRJ. Uloga državnih organa je bila da omoguće licima koja bi zatražila azil dolazak u kontakt sa UNHCR-om, da tolerišu boravak ovih lica na teritoriji Srbije za vreme trajanja postupka ispitivanja osnovanosti azilnog zahteva. S druge strane, UNHCR se starao o smeštaju i osnovnim životnim uslovima tražilaca azila i izbeglica tokom boravka u Srbiji. Takvo faktičko stanje u Srbiji se nije menjalo do 01.04.2008. godine.

Od početka primene srpskog Zakona o azilu, uloga UNHCR-a je posmatračka. Po Zakonu o azilu o zahtevima za azil u prvom stepenu odlučuje Kancelarija za azil koja nije formirana. U praksi, sve do danas, ove posleove obavlja Odsek za azil koji je organizaciono u okviru Odeljenja za strance Uprave Pogranične policije RS. Komisija za azil RS, nezavisno telo čije članove postavlja Vlada, a koji su državni činovnici ali i druga lica sa iskustvom iz oblasti azila kakav je i sadašnji član Komisije-profesor Pravnog fakulteta u Beogradu, odlučuje u postupku po žalbi. Azilni postupak je upravni postupak, a posle drugostepene odluke postoji mogućnost pokretanja upravnog spora pred Upravnim sudom, nakon čega je moguće pokrenuti postupak pred Ustavnim sudom po uloženoj ustavnoj žalbi.

Za pitanja prihvata i smeštaja tražilaca azila nadležan je Komesarijat za izbeglice Republike Srbije (KIRS), državna organizacija koja se bavi pitanjem izbeglica od 1990. godine. U Srbiji postoje dva centra za azil, jedan udaljen 70 km južno od Beograda u blizini Lajkovca (Bogovađa), a drugi udaljen 150 km zapadno od Beograda u blizini Loznice (Banja Koviljača). Centri su otvorenog tipa i njima rukovodi KIRS. Ukupan smeštajni kapacitet centara je između 230 i 250 mesta. Pravnu i psihološku pomoć azilantima od 2008 godine pruža Centar za zaštitu i pomoć tražiocima azila, a od 2012. godine pored Centra za zaštitu i pomoć tražiocima azila i druge nevladine organizacije.

Srpski azilni sistem se pored Zakona o azilu RS, kao lex specialisa, oslanja na Zakon o opštem upravnom postupku kao lex generalisu za pitanja procedure, a na Zakon o strancima kao lex generalisu za materijalna pitanja (prava i obaveze koje nisu predviđene Zakonom o azilu). Pored zakona azilnu materiju regulisu i pravilnici koji se tiču uslova smeštaja azilanata, zdravstvene zaštite, socijalne pomoći, azilnih isprava, kućnog reda u centrima za azil. Zakon o azilu nije pretrpeo do

danas ni jednu zakonsku reviziju, te je tokom primene i raznih životnih okolnosti pokazao niz manjkavosti i praznina koje treba otkloniti, a što je sasvim prirodno za jedan sistem u razvoju.

Nedostaci u zakonskim rešenjima

Najistaknutiji problemi u važećem zakonskom rešenju su:

- pitanje određivanja momenta podnošenja zahteva za azil (na pismenom obrascu i uz obaveznu asistenciju službenika Odseka za azil) kao momenta pokretanja azilnog postupka umesto da momenat pokretanja postupka bude momenat izražavanja namere da se traži azil policijskom službenicima na celoj teritoriji Srbije;
- odsustvo preciznog roka u kojem je od momenta izražavanja namere da se traži azil potrebno podneti zahtev za azil, što u praksi dovodi do neopravdanog odugovlačenja započinjanja azilnog postupka.

Do sada je u praksi, kao posledica ovakvih zakonskih rešenja, pristno postojanje dugog vremenskog perioda koji protiče od izražene azilne namere, a da lica ne podnose zvanični azilni zahtev. Isti vremenski period može da traje i duže od dva meseca pri čemu Odsek za azil nejednako brzo sprovodi postupke u različitim centrima za azil. Boravak ljudi koji su izrazili nameru za azil do podnošenja njihovog azilnog zahteva je u proseku značajno duži u centru za azil u Bogovađi nego što je to slučaj u centru za azil u Banji Koviljači i često dostiže i do 4 meseca.

Problemi i zakonski nedostaci su dalje:

- uvođenje koncepta sigurne treće zemlje i sigurne zemlje porekla, preuzetog iz evropskog azilnog zakonodavstva bez predviđanja jasnih i nedvosmislenih kriterijuma i načina određivanja zemalja kao sigurnih;
- odsustvo jasnih obaveza azilnih organa da utvrde, u konkretnom slučaju, da li je jedna zemlja sigurna za konkretnog tražioca azila, da li je lice imalo mogućnosti da zatraži azil, da li bi ga ista zemlja preuzela natrag, da li bi mu bilo omogućeno da uđe u azilni sistem po povratku u sigurnu zemlju, da li bi bio zaštićen od refoulementa, tj. vraćanja, u zemlju gde mu preči progon, da li bi u sigurnoj zemlji ako zaslužuje azil isti i mogao da dobije azil.

Na ovaj način se organi ponašaju izrazito birokratski odbacujući zahteve za azil bez ikakve brige da li će lice moći da ostvari to pravo u bilo kojoj zemlji kroz koju je prošlo, da li će moći da se vrati u tu sigurnu zemlju, da li će konačno biti izloženo progonu ili refoulementu, tj. Vraćanju, u zemlju porekla;

Kao nedostaci srpskog sistema azila se mogu istaći i:

- odsustvo propisa koji bi predvideli modalitete i uslove integracije onih koji bi dobili azil;
- odsustvo usmene rasprave na drugom stepenu i u upravnom sporu i odsustva posebnih i ubrzanih procedura zavisno od karakteristika i okolnosti azilnih slučajeva.

Smeštaj i prava

Tražiocima azila se u postupku garantuje smeštaj i hrana u skladu sa mogućnostima Republike Srbije, zdravstvena zaštita, socijalna pomoć ako borave van centara i nemaju sredstava za izdržavanje, sloboda kretanja na celoj teritoriji Srbije, pravo na osnovno i srednje obrazovanje, osnovna ljudska prava kao i građanima Srbije izuzev izbornih prava. Besplatna pravna pomoć u azilnom postupku određena kao pomoć koju pružaju UNHCR i nevladine organizacije. Posredno se može izvući zaključak da na osnovu zabrane diskriminacije i ustavnog prava na besplatnu pravnu pomoć tražioci azila besplatnu pravnu pomoć imaju u svim drugim postupcima kao i srpski građani.

U praksi, tražioci azila se ne pritvaraju tokom trajanja postupka niti im je ograničeno kretanje. Izuzetno, u nekoliko slučajeva je tražiocima azila je u 2012. godini ograničeno kretanje usled opasnosti po javni mir i bezbednost Republike Srbije.

Tražiocima azila se u praksi pruža zdravstvena zaštita i sve neophodne hirurške i druge intervencije na način jednak građanima Republike Srbije.

Tražiocima azila i lica koja su dobila azila u praksi ostvaruju pravo na socijalnu pomoć ukoliko borave u privatnom smeštaju o svom trošku van centara za azil.

Nedostatak podzakonskih akata koji bi regulisali integraciju lica koja su dobila azil stvaraju u praksi probleme u pogledu efikasnog sprovođenja integracije istih lica i primoravaju državne organe na preduzimanje ad hoc i pojedinačnih aktivnosti u cilju započinjanja integracijskih procesa.

Srbija kao zemlja tranzita i profil tražilaca azila u Srbiji

Zahvaljujući sopstvenoj geografskoj poziciji, kao zemlja na važnom tranzitnom putu koji najbrže i najlakše povezuje Centralnu i Zapadnu Evropu sa Turskom i Azijom, Srbija je postala povoljna tranzitna zemlja za desetine hiljada migranata na glavnoj migratornoj ruti iz Turske u Evropu. Pre 2008 čini se da je glavna ruta iz Grčke nastavljala preko luke Patra trajektima put Italije, ali od kako su Italijani sprovedli rigorozne kontrole, a grčka vlada rasčistila ilegalno migrantsko naselje u Patri, ljudi su počeli da se opredeljuju za kopneni put preko Makedonije i Srbije.

Srbiju kao povoljnu zemlju tranzita čini i njena blizina prvoj šengenskoj granici sa Mađarskom te samo jedna, srpsko-mađarska granica kao prepreka slobodnom kretanju unutar Evrozone. Isto se ne može reći za Bugarsku i Rumuniju, koje nisu punopravne članice Šengena i između kojih postoje granične kontrole i izuzetno teški geografski teren za kretanje. Po prelasku srpsko-mađarske granice za migrante nema više granica niti prepreka slobodnom kretanju sve do zemalja severa ili krajnjeg zapada Evrope.

Upravo tamo se zaputila većina migranata koje sretnemo i sa kojima radimo u Srbiji. Iz jedne velike migratorne grupe izdvajaju se oni koji zatraže azil i oni koji samo ilegalno nastave put prema Evropskoj uniji. Švedska, Norveška, Velika Britanija, zemlje Beneluksa se često pominju kao krajnje destinacije. Za sada, od početka funkcionisanja srpskog azilnog sistema, retko ko se od ljudi koji su ušli u srpski azilni sistem ili su samo u tranzitu, uputio u Evropu bez jasne predstave i plana o zemlji kranje destinacije. Velika većina ljudi koji su došli do Srbije, imaju tačno određen grad i zemlju u koju su se uputili, to nam govore u razgovorima, često bezbrižni i bez istinskih napora da u azilnom postupku isto prikriju. Tamo imaju često rodbinu ili prijatelje, zajednicu koja će ih podržati, a koja je možda i finansirala njihov put. Jedan deo njih su povratnici pošto su pukim slučajem posle dugo godina već bili uhvaćeni kao ilegalni miganti u EU i deportovani nazad u zemlje porekla ili su više puta odbijani u evropskim sistemima azila. Njima je život prekinut u jednom momentu u zemljama Evrope i oni se vraćaju da ga nastave, da se vrate porodicama koje su ostavili, poslovima koje su ilegalno obavljali, prijateljima i zajednicama koje su silom prilika napustili.

Velikoj većini tražilaca azila srpski azilni sistem posluži da se odmore, predahnu, zaleče se i uspostave pokidane kontakte i veze, pronađu krijumčare i sačekaju povoljnu priliku da nastave dalje put. Ostaju samo oni koji imaju neku vezu sa Srbijom, bilo da su ranije tu studirali, imaju prijatelje ili porodice, ili gotovo izolovani i retki slučajevi da su baš želeli u Srbiji da zatraže azil. Retko ko razmišlja da ostane ovde, a teška ekonomska situacija i sve jača kriza se čini dobro poznata i tražiocima azila. Takvoj situaciji sasvim sigurno pomaže i sporost registracije tražilaca azila i sporost podnošenja zahteva za azil od strane Odseka za azil kao i nepostojanje propisa o integraciji onih koji bi dobili azil, te odsustva bilo koje izvesnosti da će onaj koji duže ostane u Srbiji biti uključen u proces naturalizacije i integracije pošto sačeka pozitivnu odluku. Svemu tome na ruku ide i primena koncepta sigurne treće zemlje koji se u Srbiji obilato koristi. Gotovo u 95% svih slučajeva se zahtevi za azil odbacuju bez upuštanja u meritum na osnovu činjenice da je lice prošlo kroz neku od zemalja koju Srbija smatra za sigurnu. Način kako je utvrđena lista sigurnih zemalja ostaje nejasan i kontraverzan, pogotovo kada se ima u vidu da se kao sigurne treće zemlje smatraju Turska i Grčka, kroz koje prođu gotovo svi tražioci

azila do Srbije danas. Turska je stavila rezervu na geografsku primenu Konvencije za izbeglice iz 1951. i ne poštuje non refoulement, zabranu vraćanja lica, u zemlju gde postoje osnovane sumnje da bi pretrpeo progon, osim ako lice ne dolazi iz Evrope. U Grčkoj je azilno stanje na ivici održivog, prisutna je teška kriza i narastajuća ksenofobija i diskriminacija prema migrantima. Sa druge strane Belorusija je označena kao sigurna zemlja porekla iako nije ratifikovala Evropsku konvenciju o ljudskim pravima i fundamentalnim slobodama što dodatno baca sumnju na kriterijume koji su korišćeni prilikom sastavljanja ovih lista. Na taj način se iz suštinskog razmatranja azilnih zahteva isključuju gotovo svi ljudi koji dođu do Srbije drugačije sem direktno avionom ili uđu u Srbiju sa srpskim vizama i zatraže azil. Pristup aerodromima osim UNHCR-u nije omogućen nevladinim organizacijama ni Centru za zaštitu i pomoć tražiocima azila.

Odsustvo namere da se iskreno zatraži azil i da se ostane u Srbiji međutim ne govori da ljudi koji beže i prolaze kroz Srbiju nemaju osnovanog straha od progona u sopstvenim zemljama porekla, već da se put do spasa često vrlo precizno planira, odvija neretko u etapama, dok se većina ljudi koji progon izbegnu bekstvom u prvu susednu zemlju tu po pravilu i zadrži. Sve dalje je pitanje vremena i novca. Ni jednog ni drugog, ljudi koji nama dolaze, nemaju za razbacivanje. Putem Western Union sistema, uspevaju da u Srbiji sa azilnim legitimacijama podižu onoliko novca koliko im je potrebno za dalji put pa novac ne nose sa sobom. Iz razgovora sa tražiocima azila zaključujemo da se na svako lice koje zatraži azil ove godine u Srbiji može dodati još šest osoba koje samo nastave dalje i nikada ne zatraže azil niti postanu vidljivi srpskim državnim organima ili azilnom sistemu.

U Srbiji je broj tražilaca azila u 2008. godini iznosio 77. ljudi, u 2009. godini 275. ljudi, u 2010. 522. ljudi dok je u 2011. godini brojka dostigla 3143. ljudi.

Iako je u 2012. godini 2723. ljudi zatražilo azil u Srbiji, što je 420 ljudi manje u odnosu na isti period prošle godine, pritisak na granice ne prestaje. Pritisak je sve veći, te se onaj ko može ne zaustavlja bespotrebno u azilnom sistemu u Srbiji. Po onome što smo zatekli na terenu prilikom radnih poseta jugu Srbije, kontrola ulaska migranata putem alternativnih pravaca iz Makedonije u Srbiju je izrazito težak posao, a glavnu pažnju migranata privlače mađarska i hrvatska granica. Kontrola obe granice je pooštrena u 2012. godini što dovodi do dužeg boravka ljudi u centrima za azil i u azilnom postupku (što danas iznosi u proseku oko 3-4 meseca) ali i boravka u ilegalnim naseljima u blizini mađarske granice. Ipak, po onome što mi saznamo od migranata i azilanata, gotovo svako uspe u pokušaju da pređe granicu pre ili kasnije, bitna je samo volja, jer čoveku koji je izgubio sve i kome nema povratka ne preostaje ništa drugo nego da pokušava iznova i iznova sve dok ne stigne tamo gde se uputio. Posao krijumčarenja je unosan i donosi višestruku zaradu krijumčaru koji nevoljnike često po nekoliko puta prebacuje preko granice pošto budu uhvaćeni i vraćeni nazad.

Tražiocima azila u Srbiji u 2012. godini su tradicionalno mladi muškarci, Avganistanci, Somalijci i Pakistanci kao dominantne grupe. Zavisno od konkretnih okolnosti u regionu i svetu, kao veće grupe tražilaca azila u 2012. godini pojavljuju se i Sirijci i Arapi iz Severne Afrike i sa Bliskog Istoka. Žene u ovoj godini čine 14% (njih 379) a deca 27.3% (njih 744) od ukupne populacije azilanata. Sve više se kao tražiocima azila u našem sistemu pojavljuju porodice sa decom. Takav trend je započeo krajem 2010. godine i do danas je prisutan. Čitave porodice dolaze, često čak i sa trudnim ženama i traže azil. Interesantno, to su uglavnom avganistanske i somalijske porodice, sada ponekad i sirijske. U povećanju je i broj maloletnika bez pratnje koji traže azil, on je za 18.3% i iznosi 501. dete bez pratnje. Maloletnici bez pratnje su predominantno dečaci iz Avganistana, ređe iz Magreba, putuju u grupama ili uz pomoć mreža krijumčara sa kojima su u kontaktu putem mobilnih telefona ili internet-a. Maloletnici bez pratnje se smeštaju u Prihvatište sa maloletne strance bez pratnje u okviru Zavoda za vaspitanje dece i omladine u Beogradu i Nišu, postavlja im se staratelj i daje punomoćje nevladinoj organizaciji za zastupanje u daljem postupku po zahtevu za azil. Po registraciji se maloletnici šalju u centre za azil. Tokom celog postupka maloletnici bez pratnje imaju pravnu, psihološku podršku nevladine organizacije Centra za zaštitu i pomoć tražiocima azila. Žene koje samostalno dolaze u Srbiju i traže azil su izuzetno retke, gotovo nikada do sada to nisu bile Avganistanke, samo u nekoliko slučajeva Somalijke, ali su to zaista retki i nesvakidašnji slučajevi.

S obzirom da je srpsko društvo problem interkontinentalnih ilegalnih migracija i azilanata otkrilo sasvim skoro, javnost u Srbiji još nije u potpunosti formirala sliku niti stav o migrantima i azilantima.

U srpskom društvu vlada neznanje i odsustvo adekvatnih informacija, a same lokalne sredine gde su smešteni centri za azil su podložne manipulacijama i širenju straha i dezinformacija u pogledu tražilaca azila i migranata. Da se cela situacija, iznenadnog priliva stranaca iz najudaljenijih delova sveta, može zloupotrebiti u kontesktu političkih igri i interesa lokalnih političkih partija ukazuje i situacija u Banji Koviljači, mestu gde je smešten jedan od centara za azil, u kojoj su održani protesti protiv azilanata povodom navodnog silovanja engleske državljanke od strane azilanta krajem 2011. godine kao i protesti u Mladenovcu u 2012. godini. Na protestima su se širile dezinformacije i strah od bolesti, silovanja i ugrožavanja najmilijih, a adekvatna i brza reakcija države, nevladinih organizacija koje štite ljudska prava i medija je izostala. Jedino je Centar za zaštitu i pomoć tražiocima azila održao nekoliko konferencija za novinare i obratio se javnosti sa namerom da otkloni nesporazume i predrasude u pogledu tražilaca azila i migranata.

Brze i blagovremene reakcije države su izostale u vezi fenomena migracija, a srpski azilni sistem mora da se adekvatno i kontinuirano prilagođava promenama u migracijama na našoj teritoriji i da prati regionalna i svetska dešavanja, koja, očigledno, imaju uticaja i na teritoriju Srbije.

Ostavljanje građana bez informacija o fenomenu migracija i posledicama koje globalni fenomeni imaju na srpsko društvo će ostaviti posledice i na polju pravilnog i valjanog funkcionisanja azilnog sistema, pravovaljanog dodeljivanja azila i realizovanja integracije izbeglica, na uzdizanje svesti u lokalnim sredinama i ostvarivanje interkulturalnog dijaloga i borbe protiv predrasuda i netolerancije. Vlada Srbije je usvojila 2009. godine Strategiju o migracijama, a u 2012. godini je usvojen i Zakon o upravljanju migracijama. Isti Zakon je opšt i načeno ovlašćuje Komesarijat Republike Srbije za izbeglice da se bavi praćenjem i analizom migracija kroz Srbiju, prikuplja podatke i stvara migracione profile, preuzme ulogu u sporovođenju integracije lica koja su dobila azil.

Srbija zbog svog položaja, zemlje najblize šengnskim granicama Evrope, postepeno postaje svetionik na putu migracije ka EU, a za migrante će biti još značajnija i pošto hrvatska uđe u EU. Najveća migracija u Srbiju dolazi sa juga, iz Makedonije i sa Kosova i Metohije. Potrebno je proširiti kapacitete centara za azil koji su danas nedovoljni. Danas, između 80 i 100 ljudi je smešteno u alternativni smeštaj u selu Vračević, u blizini Centra za azil u Bogovađi, jer su kapaciteti centara popunjeni, a država po zakonu nema obavezu da smesti ljude izvan sopstvenih kapaciteta. Na ovaj način postoji rizik da se da se tražioci azila zamere lokalnom stanovništvu ili uđu u konflikt, te pokrenu negativne kampanje iz lokalnih sredina i od strane jakih lokalnih političkih partija. Do sada je 5. ljudi dobilo azil u obimu subsidijarne zaštite u Srbiji, od kojih su samo dvoje, jedan iz Iraka i drugi iz Somalije, ostali u Srbiji. Do sada je u Srbiji 3 ljudi dobilo azil u obimu izbegličke zaštite što ukazuje na jasno restriktivnu primenu zakona o azilu od strane srpskih azilnih organa. Ta karakteristika srpskog azila i i izrazito tranzitni karakter Srbije utiču na razmišljanje migranata da Srbija može biti jedino tranzitna zemlja u kojoj niti mogu niti žele da ostanu. Ne treba smetnuti s uma da u više od 97% slučajeva ljudi nestanu, napuste postupak i Srbiju pre konačne odluke, a gotovo bez izuzetka pre pravnosnažne odluke. Cirkulacija tražilaca azila je brza. Ni u narednom periodu od nekoliko godina ne možemo očekivati promene u pogledu želje ljudi da ostanu i istraju u azilnoj proceduri, sve dok se ne budu doneli propisi o integraciji i izmenila primena koncepta sigurne treće zemlje protivna smislu izbegličke zaštite i Ženevske konvencije o statusu izbeglice iz 1951. godine.

Od 2011. godine Subotica je postala stecište ilegalnih migranata, koji su formirali nekoliko naselja u šumama i predrađima grada, koja nalik "Džungli" blizu Kalea, okupljaju sve one koji su se namerili da uđu u Mađarsku i koji u njima čekaju povoljnu priliku i znak krijumčara. Jasno podeljena među etničkim grupama migranata, naselja sve više predstavljaju oazu za krijumčare koji u njih dovode nove ljude i u njima pronalaze nove klijente. Krijumčari nisu samo domaći građani već su sve dominantniji i sami migranti koji govore najmanje engleski jezik i koji su u krijumčarenju videli veliku priliku da zarade mnogo novca. Putujući nekoliko puta od Grčke do Mađarske i nazad, ti ljudi su ispitali funkcionisanje azilnih sistema, načine dobijanja eventualne pravne, psihološke, humanitarne pomoći, načine i mesta prelaska granica, ispovezivali se sa lokalnim krijumčarima i na taj način obezbedili sve uslove da drugim nevoljnicima prodaju sopstvene usluge i informacije. Namećući se ako posrednici između sredine i svojih saputnika, oni drugim migrantima uzimaju novac za obezbeđivanje hrane, organizovanja puta, navodni prioritetni smeštaj u centrima za azil (iako nemaju nikakvu mogućnost da isti smeštaj obezbede), navodne advokate (pravnike nevladinih organizacija koji besplatno pružaju pomoć). Kada krijumčari migranti stignu do mađarske granice često se sami predaju policijama

regiona kako bi bili deportovani do Grčke i tako se besplatno vratili nazad na početak svojih ilegalnih puteva u Evropi. Bez vode, osnovnih higijenskih i sanitarnih uslova, struje i grejanja, naselja predstavljaju opasna mesta u kojima lako može da se raširi zaraza ili izbiju međuetnički sukobi kakvih je slučajeva bilo u nekoliko navrata. Tokom 2011. u naselja su dolazili migranti poreklom iz Avganistana, Pakistana, Somalije dok se tokom ove godine u njima gotovo bez izuzetka okupljaju Avganistanci i Pakistanci, dok somalijskih migranata nema. U 2012. godini je bilo nekoliko prijavljenih slučajeva tražilaca azila koji su imali promrzline zahvaljujući dugom pešačenju i oskudnoj odeći i obući na putu do centara za azil. U postupku čekanja na prijem u centre za azil nije bilo slučajeva smrzavanja ili promrzlina, uprave centara su prioritetno smeštale žene i decu kao i ljude koji imaju zdravstvene probleme. Centar za zaštitu i pomoć tražiocima azila je u reonu Subotice prisutan od novembra meseca 2011. godine, a naši predstavnici do avgusta meseca 2012. godine skoro svakodnevno, a od avgusta svake nedelje posećuju ilegalna naselja i pružaju informacije o azilu, pravnoj situaciji u kojoj se ilegalni migranti nalaze, pozivaju hitnu pomoć kada je bilo potrebe, asistiralju u bolnicama, pomažu u rešavanju eventualnih nesporazuma sa lokalnim stanovnicima ili organima vlasti. Najveći humanitarni dobrinos i migrantima u oblasti Subotice od 2011. godine pruža lokalno odeljenje nevladine organizacije Istočno Evropska misija u Subotici, koja je nadljudskim naporima migrantima obezbeđivala humanitarnu pomoć u hrani odeći i obući pokušavaju da predupredi bilo koje negativne i opasne posledice po ove ljude u nevolji.

Iz Mađarske se u 2012. godini, prema našim saznanjima, lica koja uđu iz Srbije deportuju nazad bilo momentalno, odnosno u veoma kratkom roku od nekoliko dana ukoliko nisu zatražila azil, bilo po odbacivanju azilnog zahteva zbog Srbije kao sigurne treće zemlje, ukoliko su zatražili azil pred mađarskim vlastima.

Većina tih ljudi se po povratku u Srbiju izvode pred sudije za prekršaje koji ih onda procesuiraju zbog ilegalnog boravka i ilegalnog prelaska granice i kažnjavaju novčanim kaznama ili kaznama zatvora u slučaju ponovljenog prekršaja, u trajanju po pravilu do 15 dana zatvora. Iako znamo samo za slučajeve kada prekršajne sudije nisu kažnjavale migrante ukoliko su oni pred njima zatražili azil, ne možemo sa potpunom sigurnošću da isključimo postojanje i obratnih situacija. Ipak, ni sami migranti ne žele da se uključe u azilni sistem na srpskim severnim granicama svesni da bi onda morali da se vraćaju nekoliko stotina kilometara nazad ka centrima za azil, što automatski dovodi do novih troškova i gubitaka dragocenog vremena. Oni radije biraju da plate ili odleže izrečenu kaznu kako bi se ponovo našli na slobodi i po ko zna koji put pokušali da ponovo pređu granicu. U velikoj većini slučajeva nakon izdržanih kazni se lica puštaju na slobodu sa rešenjem policije da dobrovoljno napuste Srbiju ili se predaju pripadnicima granične policije u cilju organizovanja postupka deportacije. Od strane nevladinih organizacija nema sistematskog praćenja situacije u zatvorima što se tiče migranata i eventualnog traženja azila u zatvorima. Do saznanja dolazimo ad hoc, bilo što sam zatvorenik nađe načina da nas kontaktira bilo na poziv zatvorske ili pritvorske uprave kao što je to slučaj sa Prihvatilištem za strance u Padinskoj Skeli. Nemamo saznanja da su migranti zadržavani duže od izrečenih zatvorskih sankcija za ilegalni boravak i prelazak granice ili za drugo prekršajno ili krivično delo bez obzira da li su zatražili azil ili ne.

Pristup migrantima u zatvorima i na aerodromima nije obezbeđen institucionalno ni redovno dok je pristup Prihvatilištu za strance u Padinskoj Skeli omogućen Centru za zaštitu i pomoć tražiocima azila po prethodnoj najavi.

NAPOMENA

1.

APCCZA je inicirao i realizovao uključivanje maloletnih tražilaca azila u osnovno-školski sistem i postavio temelje i praktični obrazac za uključivanje u obrazovni sistem maloletnih tražilaca azila u budućnosti. (Između ostalog, dva maloletna tražioca azila iz

Somalije su zahvaljujući pravnom zastupanju APC/CZA upisani u prvi razred Osnovne škole Mile Dubljević u Lajkovcu, odeljenje Bogovađa)

APCCZA je inicirao i realizovao dobijanje i overavanje radnih knjižica i ostvarivanje prava na rad lica koja su dobila azil u Srbiji postavio temelje i praktični obrazac za ostvarivanje prava na rad lica koja su dobila azil u budućnosti. (Između ostalog, dva lica koja su dobila subsidijarnu zaštitu poreklom iz Iraka i Somalije su zahvaljujući pravnom zastupanju APCCZA ostvarila pravo na rad i dobila radne knjižice u opštini Loznica)

APCCZA je kroz pravno zastupanje i ulaganje žalbi omogućio da dvoje tražioca azila iz Libije i jedan tražilac azila iz Egipta dobiju azil u obimu izbegličke zaštite u Srbiji.

Prisutno je smanjenje broja tražilaca azila u 2012. godini u odnosu na 2011.godinu.

Broj tražilaca azila je, bez obzira na sve okolnosti, idalje izuzetno veliki. U poslednja dva meseca u 2012.godini broj ljudi daleko prevazilazi kapacitete centara za azil, a fluktuacija je vrlo dinamična u odnosu na prethodni period.

APC/CZA pored pravne pomoći i asistencije u azilnom postupku, predstavlja i zastupa tražioce azila u svim drugim upravnim sudskim postupcima pred organima i sudovima Republike Srbije.

APC/CZA je pored pravne pomoći realizovao i psihosocijalne radionice i individualne razgovore u okviru psihosocijalnih aktivnosti u toku 2012.godine u svim centrima i zavodima gde su se tražioci azila nalazili.

APC/CZA je realizovao studentske prakse za studente političkih nauka, prava i sociologije

Potreba proširenja smeštajnih kapaciteta centara za azil ili izgradnje novih idalje je prisutna.

Sukobi i problemi između azilanata i lokalnih gradjana se ne dešavaju u 2012.godini. Situacija u lokalnoj sredini, gde su smešteni centri za azil, je više nego mirna iako je prisutna aktivnost pojedinih interesnih grupa i političkih stranaka u nameri da izazovu, tenziju, prodube strahove i predrasude. U toku 2012.godine nije bilo eskalacije nasilja, nemira ni netrpeljivosti.

Velika većina tražilaca azila i ilegalnih migranata, njih više od 97%, ne želi da ostane u Srbiji, za njih je srpski azilni sistem samo jedna od odmorišnih tačaka na putu ka zemljama Evropske Unije i već zacrtanim kranjim destinacijama na Zapadu.

U Srbiji nije pristuno nezakonito lišavanje slobode tražilaca azila niti njihovo zadržavanje u pritvoru pošto izraze nameru da traže azil. Tražioci azila nisu zadržavani ni u Prihvatištu za strance u Padinskoj Skeli duže od u proseku 10 dana pošto izraze nameru da traže azil kao ilegalni migranti.

APC/CZA ima pristup svim centrima i prihvatilištima (posebno u Zavodu za vaspitanje dece i omladine u Beogradu i Prihvatištu za strance u Padinskoj Skeli) u kojima su smešteni tražioci azila ali i svim zavodskim ustanovama gde su smešteni ilegalni migranti ili stranici.

APC/CZA pored sedišta u Beogradu ima istureno odeljenje u Subotici. Službenici APC/CZA svakodnevno posećuju ilegalna naselja ilegalnih migranata i informišu ih o

azilu i njihovoj sopstvenoj pravnoj poziciji i pravnim alternativama trudeći da migrante usmeri na pravne i legalne tokove i umanju ilegalnu migraciju i pritiske na severne granice sa Mađarskom i Rumunijom.

APC/CZA ima posebno senzitivnan pristup u radu sa ženama i decom tražiocima azila ili ženama i decom drugih kategorija migranata. Ženama i deci migrantima pravnu i drugu asistenciju pružaju prevashodno žene službenici APC/CZA.

APC/CZA nastavlja da prati i pravno asistira svakom azilantu ili migrantu kome je potrebna hitna medicinska pomoć, druga složena intervencija ili hirurški zahvat pri posetama zdravstvenim ustanovama i centrima za socijalni rad na teritoriji Republike. Na taj način se postiglo da prilikom pružanja zdravstvene zaštite širom Republike Srbije tražioci azila uživaju zdravstvenu zaštitu na način isti kao i domaći građani Republike Srbije.

2.

Ukupno u 2012.godini (01.01.2012.- 31.12.2012.):

- Pravno savetovano 1326 ljudi tražilaca azila, izbeglica i neregulatnih migranata
  - Realizovano 56 poseta u Centar za azil u Banji Koviljači
  - Realizovano 58 poseta u Centar za azil u Bogovađi
  - Realizovano 43 posete u Prihvatilištu za maloletne strance u Beogradu, ZVDO Beograd
  - Realizovano 35 savetovanja u kancelariji APC/CZA
  - Realizovano 10 poseta u PU Beograd u Savskoj ulici
  - Realizovano 9 poseta u Prihvatilištu za strance u Padinskoj Skeli
  - Realizovano 40 poseta u bolnicama i zdravstvenim ustanovama u Srbiji
  - Primljeno 45 negativnih prvostepenih odluka donetih od strane Odseka za azil RS
  - Podneta 61 žalba na negativne prvostepene odluke Odseka za azil RS
  - Primljeno 56 drugostepenih odluka od strane Komisije za azil RS
  - Primljeno 30 drugostepenih rešenja o odbijanju žalbi donetih od strane Komisije za azil RS
  - Primljeno 26 drugostepenih rešenja o usvajanju žalbi donetih od strane Komisije za azil RS
  - Podneto 187 zahteva za azil pred Odsekom za azil RS
  - Prisutvovano na 49 usmenih rasprava pred Odsekom za azil RS
  - Primljene 3 odluke o dodeljenom izbegličkom statusu
-
- Ukupno 237 žena tražilja azila učestvovalo u psihosocijalnim radionicama APC/CZA
  - Ukupno 157 dece tražilaca azila učestvovalo na psihosocijalnim radionicama APC/CZA
  - Realizovano 49 psihosocijalnih radionica u Banji Koviljači
  - Realizovano 55 psihosocijalnih radionica u Bogovađi
  - Realizovano 31 psihosocijalna radionica u Zavodu za vaspitanje dece i omladine u Beogradu
  - Realizovano 48 radionica sa decom tražiocima azila u Banji Koviljači i Bogovađi
-
- Realizovano 16 zdravstveno-higijenskih radionica sa ženama tražiljama azila
  - Realizovano 7 kreativnih radionica sa ženama tražiljama azila
  - Realizovano 24 radionice psihološkog osnaživanja sa ženama tražiljama azila
  - Realizovano 12 kulturoloških radionica sa ženama tražiljama azila
-
- Realizovano 6 zdravstvenih radionica sa decom tražiocima azila
  - Realizovana 21 kreativna radionica sa decom tražiocima azila
  - Realizovane 3 integracijske radionice sa decom tražiocima azila i decom iz lokalne zajednice

- Realizovano 10 radionica iz oblasti socijalne adaptacije/ interkulturalnih radionica sa decom tražiocima azila
- Realizovane 4 radionice sa decom mlađom od 4 godine, uz prisustvo majki tražilja azila
- Realizovane 4 radionice u saradnji sa organizacijom Save the Children

- Pedagoški savetovano 79 žena tražilja azila kroz individualne razgovore
- Psihološki osnaženo 210 žena tražilja azila kroz individualne razgovore
- Pedagoški savetovano 30 dece tražilaca azila kroz individualne razgovore
- Psihološki osnaženo 50 maloletnika bez pratnje tražioca azila kroz individualne razgovore
- Pedagoški savetovano 64 muškaraca tražioca azila kroz individualne razgovore